

О. Ю. Криворучко

асп.

науковий керівник: д.ю.н., проф. А. В. Смітюх

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЗОВУ У ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ ЯК ГАРАНТІЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ОБОВ'ЯЗКОВОСТІ ВИКОНАННЯ СУДОВОГО РІШЕННЯ

Основним завданням здійснення правосуддя є поновлення порушених прав особи, які гарантуються державою, та запобігання їх порушенню у майбутньому. Тобто, кінцевою метою здійснення розгляду справи судом є винесення справедливого рішення, яке зможе гарантувати особі захист її порушеного права. Саме для

забезпечення цього у ст. 129-1 Конституції України [1] і закріплений принцип обов'язковості виконання судового рішення. На його важливість неодноразово звертав Конституційний Суд України, так, у справі щодо офіційного тлумачення положень п. 2 ч. 2 ст. 17, п. 8 ч. 1 ст. 26, ч. 1 ст. 50 Закону України «Про виконавче провадження» від 26 червня 2013 р. № 5-рп/2013 він зазначив, що: «право на судовий захист є конституційною гарантією прав і свобод людини і громадянина, а обов'язкове виконання судових рішень – складовою права на справедливий судовий захист» [2, абз. 5 пп. 2.1]. Проте іноді неможливість виконання справедливого рішення суду позбавляє його сенсу та знецінює саме право на справедливий суд.

У господарському процесі одним із дієвих механізмів забезпечення виконання судового рішення є інститут забезпечення позову, сутність якого полягає у застосуванні судом ще до моменту винесення рішення по справі спеціальних заходів, направлених на реальне виконання судового рішення в майбутньому у разі задоволення позову. Як зазначається у рішенні Конституційного Суду України від 31 травня 2011 р. № 4-рп/2011: «з метою гарантування виконання рішення суду в разі задоволення позовних вимог у процесуальних законах України передбачено інститут забезпечення позову» [3]. У чинному ГПК України перелік, що складається з 9 можливих видів забезпечення позову, визначений у ст. 137 [4, ст. 137], отже учасники процесу самостійно пропонують Суду саме той спосіб забезпечення позову з переліку, який на їх думку буде повною мірою гарантувати виконання судового рішення у майбутньому.

З одного боку передбачений ст. 137 ГПК України перелік видів забезпечення позову є неповним, бо у п. 10 ч. 1 ст. 137 ГПК, зазначено, що: «позов забезпечується іншими заходами у випадках, передбачених законами, а також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України» [4, ст. 137], з іншого – особа не може самостійно вигадати захід забезпечення та запропонувати його суду. Проте, аналізуючи судову практику та законодавство України, можна побачити, що з урахуванням змісту галузевих законів, існує безліч специфічних заходів забезпечення позову, передбачених законодавством у сфері

корпоративних відносин, авторського права та Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом». Що в свою чергу підкреслює прогресивність цього інституту та необхідність його постійного оновлення з урахування нових правовідносин, які з'являються з розвитком суспільства та економіки.

При цьому, важкою для розуміння та досить спірною є та межа, яка відділяє забезпечення прав позивача на виконання судового рішення у майбутньому від невиправданого обмеження прав осіб, щодо яких воно застосовується. Вжиття заходів забезпечення позову здійснюється на розсуд суду першої інстанції, який повинен, використовуючи широку дискрецію, самостійно оцінити докази і доводи сторони щодо співмірності запропонованого заходу забезпечення із вірогідністю невиконання судового рішення. Додатково складність полягає у тому, що суд повинен зробити це досить швидко аби результат такого забезпечення був дієвим, тобто ще до того, як відповідач зможе здійснити дії, направлені на приховання спірного майна, за рахунок якого може бути здійснена реальна реалізація судового рішення.

З часу оновлення цього інституту у ГПК України у 2017 році, щороку виникає все більше унікальних ситуацій та справ, сутність яких потребує застосування позивачем інституту забезпечення позову та які не в повній мірі врегульовані процесуальним законодавством, що в свою чергу породжує необхідність як аналізу нової судової практики так і розробок доктрини, які зможуть швидко вирішувати актуальні проблеми питання, заповнюючи прогалини законодавства, яке не завжди встигає за розвитком суспільства та правовідносин. Актуальність дослідження питань забезпечення позову зумовлена тим, що цей інститут без перебільшень можна вважати однією з найважливіших гарантій права на справедливий суд, яка гарантувати створює передумови втілення у реальність судового рішення, спрямованого на захист прав або оспорюваних інтересів особи. При цьому складність цієї теми полягає як у абстрактності та неконкретизованості деяких норм, так і у постійному пошуку справедливого балансу між інтересам всіх сторін провадження.

Список використаної літератури

1. Конституція України від 28.06.1998 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Рішення Конституційного Суду України у справі щодо офіційного тлумачення положень п. 2 ч. 2 ст. 17, п. 8 ч. 1 ст. 26, ч. 1 ст. 50 Закону України «Про виконавче провадження» від 26 червня 2013 р. № 5-рп/2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-13#Text>
3. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянки Сінюгіної Ірини Іванівни від 31 травня 2011 р. № 4-рп/2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-11#Text>
4. Господарський процесуальний кодекс України : Закон України від 06.11.1991 No 1798-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#n3437>